

AD ILLVSTRIS

SIMVM PRINCEM FEDERICVM SACRO

sanctæ militiæ ordinis diuæ uirginis Teutho

nicorū protomagistrum, Saxonix du-

cē, Thuringiæ Langrauiū, ac Mar

chionē Missinæ, Erasmi Stellæ

Libonothani in antiquita-

tes Borussix, præfatio.

TSI VEREOR FEDERICE PRIN

ceps res Borussicas altius & à prima

origine repetiturus, antiquitatem in

his quæ usq; eo latuit, ueluti ex cauea

in scenam theatrumq; producturus,

multorū risus, ronchos & cachinnos

demuinq; explosionem magis q̄ applausum legentis

turbæ me incursum, tum quod id secum ferat anti-

quitas, ceu Aristoteles in problematis, perhibet, ut res

anilibus fabulis simillimas narrare uideatur, tū quod

res Borussix diuturna barbarie, sine ullis literarum mo-

numentis quasi perpetuis tenebris mancipatæ, & in

ipso lethæo demersæ, penè obriguisse extimantur,

adeoque concretæ, ut etiam phœbeo calore agitæ,

uix incallescere possint, quo iterum lucem solemque

admittant. Verum dum hij Blaterones tuam celsitudi-

nem istius ludi Agonothetam in Orchestra conspexe

a 2 rint.

rint, sub cuius umbraculis me in hanc scenā prodijisse
pernoscant, forte ne lingulaces infreniq; ore à te sapiē-
tissimo principe iudicentur, maledictis temperabunt,
simul & nasum continebunt, Qd si necreueriti tuā ma-
iestatem, effrenatāq; lingua, uerbis nō aquis defluāt,
malignitatis quoq; aculeos haud recōdere uelint, imo
blaterare malint, nihil est quo phorrescere oppido pos-
sum, ut cœptam scenam interturbem. Ronchisent hij
nasutuli, obstrepāt, clament, arguant, criminent, exhibi-
lent deniq; dūmodo tibi plausibilis, lepida, ac iucunda
nostra actitatio uisa fuerit. Antigonidas olim musice
artis peritissimus, cū discipulo, in arte pbe instituto, po-
pulo tamē nō admodū grato, in scenam progressus, cū
ctis audiētibus dixisse fertur, Mihi cane & Musis: quia
uidelicet ars bene cœpta, quāc; populi lenocinio desti-
tuatur, iusta tamen comprobatione non exiuit. Sed
ut tandem his respōdeam, qui longo petitas historias
calumniant, ceu minus fidei illis insit, cæcutientibus id
forsan euenit & noctuinis oculis, sed penes clare cernē-
tes, plus dignitatis antiquitati inesse, nemo sanæ men-
tis ambigit. Ne quoq; res Borussicas, ceu sempiternis
tenebris obnoxias, & minime ad solem lucemq; ex cali-
ginoso uetustatis recessu redituras, possint argumenta-
ri, meminerint saltem quæ de Hercule ferūtur, qui Cet-
berum tricripitem ab inferis, solemq; hunc nostrum ac
calorem ferre coëgisse dicitur, Threiciū & uatem rā-
ptam sibi

ptam sibi Euridicen ex tartareis sedibus diuina sua sua
 uiloquentia eduxisse. Ob id nec inficias eant locutulei
 res Borussicas quantumcunq; umbra uetustatis conte
 ctas, ac rubigine obductas, imo in abditissimos recessus
 actas, curiosa indagacione non posse, non restitui,
 ex noctisq; caliganti nebula eximi, ac claritate diei illu
 strari ornariq;: Quum hæc ipsa indagatio puta indu
 stria, unica ab omnibus esse asseritur, cui nihil inaccessi
 sum, nihil occlusum relictum sit. Hæc, res quomodolibet
 obstrusas, & in penetralibus reconditas elicit, expri
 mit, & promit. Hæc cælum petit, & subterranea regna
 subintrat, maria scrutatur, oculis subiicit quicquid usq;
 latet, sepultumq; est. Illa ipsa Homerû cæcû plus Argo
 mille oculos habente uidere dedit. Hæc Zeusim Hele
 nam nuncq; à se uisam tanta uenustate depingere do
 cuit, ut eius forma digna iudicaretur, propter quam tã
 tum laboris subiisset Græcia, & alta Pergama ruerent.
 Hæc Phidiam statuarium dignissimû, simulacrum Io
 uis exprimẽtem eo usq; euexit, ut diuinitatis effigiem
 è cælo mutuatus diceretur. Hæc eadem fores antiquita
 tum Borussicæ uectibus è cardine semotis, ut paterent
 effecit, extrãq; latebras, quicquid de his obuallatû fue
 rat, produxit. Hæc adminiculatrice ex imo Lethæi flu
 minis cœno hæc ipsæ conquisitæ erutaq; sunt, & utcûq;
 à sordib; deterisæ, sese ceu postliminio reuersæ, tuis lu
 minibus conspectuicq; illustrissime princeps primum

ostentantes, te ut felicem moderatorem suum salutāt,
 ut patrē patriā uenerantur. Et quicquid usquā in se-
 cundio rem sortem, faciēq; splendidiorem commuta-
 tum, ceu feruē singula, aspexerint, id totum tibi sacrō-
 que sanctā militiā, cuius tu magister, imo dictator per-
 petuus extas, tribuunt, quod si sunt qui te circūstant &
 has ineffigatas, rudesq; Borussiā imagines, toruis lu-
 minibus respexerint, abigendasq; duxerint, quod sine
 cultu ornatiori, & penē inuestes in hunc augustissimū
 confessum productā sunt, his responsum sit. Fœminā
 probam pigmenta fucūq; non decere, nec orationem
 fidem habituram unguenta usq; adeo redolere. Logo-
 graphis id tribuimus, ut quodcunq; suauius quā ue-
 rius narrent. Nos in his commentariolis sine fraude,
 omni apparatu orationis seposito Borussiā antiquita-
 tes exposuimus. Ut si qui futuri sint, cultiori sermone
 res Borussicas uolentes, hinc sumere possint quod or-
 natum iri tantopere uelint. Nuda nanq; hęc oratio fa-
 cile quem quis imponet cultum perferet. Ut autem fi-
 dem sine scoria habituri sint hī nostri cōmentarioli ue-
 rustate & carie oppleti, ipsos ex præclarissimis rerū scri-
 ptoribus elucubratos esse fidē facio: Plinio scilicet, Soli-
 no, Pōponio Mela, Cornelio Tacito, Strabone, Ptole-
 mæo, Ex Neotericis Gordano, q primus res Gotthorū
 literis mandauit: nostro Alberto Magno, q has inuisit
 & peragrauit: Othone Freisingēsi Episcopo, q quinq;
 imperatorū

imperatorum Rom, res gestas luculenter scripsit. Hel-
 modo Lubicensi presbytero, qui res Sclauorum haud
 ineleganter prosequutus est, Borussicas simul attigit:
 Blondo Foroliuiēsi: Aenea Syluio. Et praeter hos quic-
 quid annales Borussiae usquam uetustatis habuere, ple-
 raque etiam per acceptionem. Nam apud Valerium Ma-
 ximum locus est, quo res suo saeculo cognitae & absque
 literarum monumentis conseruatas manare ad poster-
 ros indicantur, sola scilicet traditione patrum. Id genus
 disciplinae Hebraeis etiam usitatissimum est. Huiuscemo-
 di innixus fulcimentis commentariolos nostros non te-
 mere a di posse arbitratus. Ne autem manus nostras
 excedentes absque patrocinio uagabundi errent, ipsos
 nomini tuo illustrissimo dedicandos duxi, tum quod
 neminem magis, rerum Borussiae cognitio deceat, quam
 Borussiae principem, tum quod pari tutela hac nostra
 atate, ac prisca Borussia fruatur. Quum igitur princeps
 illustrissime simul & inuictissime a curis publicis feria-
 tus fueris, frequenti quoque ueterum, quibus inhias, le-
 ctitatione satiatus magis quam lassatus, etiam domesti-
 ca peculiariaque inuisas, legasque: subinde agnosces in his
 Borussiae, praeter ueteres eius limites, uarios ipsius cul-
 tores, crebro enim illinc migratum est, aliquorum ma-
 iore numero cogente, moresque uetustiores. Quos si
 ad praesentes accommodabis, non obscure lucebit quan-
 ta sunt, quae sacrosancta militia Teuthonicorum in Bo-
 russia

8 ERASMI STELLAE EPIST,
russia egerit. Optimo enim iure gloriari poteris eam
quam patres regionem barbaram, incultam, asperam,
idolatram, scædam, ac rerum omnium inopem accepe-
rant: illam ipsam, splendidam, cultam, civilem, opulen-
tam, humanam, & quod maximum est Christianam
reddiderunt & relinquerunt. O felix nimium Borussia
si sua norit bona illo principatu. facile demum illustris-
sime princeps deprehendes, quàm iusto dei iudicio Bo-
russia ad Germanorum redierit incolatum, Quæ Ger-
maniae & pars sit, & Germanis à rerum exordio debi-
ta, inhabitata: luculentissimorum scriptorum testimonio,
Cur me iudice indigne iterum à quibuscunq; alijs gen-
tibus habitatur administraturq;? Ego aut̃ hanc scribē-
di prouinciam, non tam mea sponte, quàm iussu uene-
randi antistitis Iobi Pomesaniensis, à nullo antea ten-
tatam accepi, ut meo Marte aduersus quoscunq; ali-
ter de Borussiae finibus & populo sentiētibus, ceu pro-
aris & focis dimicaturus sim, ultima potius ppeti certū
q̃ ignauiter cessurus. Te igitur principē inuictissimū &
ad arma pgenitū pro tua uirtute rogo, ne desistas au-
xilia ferre tā pio ac iusto bello, ut iunctis uiribus, omnē
colluuiē barbarorū ex his tuis finibus eliminemus. Nul-
lū em̃ apud me dubiū uertit̃, si tuo Marte agēdū erit,
facile hanc orā ex manibus iniuste occupantiū uindica-
bimus. Qd̃ breui futurū, modo fata sināt, tuæ auitæq;
uirtutes, ac genitoris tui præclara facinora admovent.
Nunc ad institutū pergamus.